навколишнє середовище, прогнозувати зміни, пропонувати своє вирішення екологічних проблем, Прикладом такої діяльності може бути завдання, під час якого учасники гри мають на основі аналізу інформації про екологічний стан конкретної місцевості повинні визначити характер підприємства, розташованого в певній місцевості, технологічну схему виробництва, потоки шкідливих викидів і представити проект екологічно безпечного виробництва. Це сприятиме розвитку в учнів творчого підходу до пізнання природи, вихованню екологічної свідомості та ціннісного ставлення, формуванню природоохоронної компетентності.

Література

1. *Митник О.* Нарис нестандартного уроку / О. Митник // Біологія в школі. – 1997. – №12. – С. 11-22.
2. Програма з біології для 6-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 №804. Електронний ресурс. Режим доступу: www.mon.gov.ua/ activity/education.

ІНТЕГРАЦІЯ ЗНАНЬ — ШЛЯХ ДО ЦІЛІСНОГО СПРИЙНЯТТЯ УЧНЯМИ НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ

Клим К.О.

Лопушненська ЗОШ І-ІІ ст. Лановецького району
Тернопільської області
E-mail: klymandriy75@gmail.com

Ідея інтеграції знань є надзвичайно популярною в освіті. Її освоєння, як показує практика зарубіжних країн (Угорщина, Фінляндія, Німеччина) та вітчизняної педагогіки, дає можливість формувати в учнів якісно нові знання, що характеризуються вищим рівнем мислення, динамічністю застосування в нових ситуаціях, підвищення їх дієвості і систематичності. Таким чином, інтегрування є якісно відмінним способом структурування, презентації та засвоєння програмового змісту, що уможливлює системний виклад знань у нових органічних взаємозв’язках. Модернізація освіти в Україні відзначається

спрямованістю її на цілі сталого розвитку, зменшення фактологічності, посилення цілісності та фундаменталізації знань.

Основними відмінностями освіти сталого розвитку від традиційної є:

- цілісність змісту, на відміну від фактологічності, вузькопредметності його в традиційній освіті;

- формування в учнів цілісної картини світу, яку неспроможна формувати традиційна освіта через фрагментарність її і багатопредметність;

- формування в учнів переконання у необхідності збереження довкілля для майбутніх поколінь, що неможливо без безпосереднього дослідження учнями етносоціоприродного середовища життя.

Названі відмінності втілюються у цілісній природничій освіті основної школи, яка отримується внаслідок інтеграції її змісту.

Програми інтегрованих курсів та дидактичні матеріали для учнів мають продовжувати методичні ідеї, започатковані в інтегрованих природознавчих курсах початкової школи (моделювання цілісностей знань, образу природи; вивчення реальних об'єктів у довкіллі; узагальнення та систематизація знань навколо ядра природничонаукових знань, формування природничонаукової компетентності).

Модератори «Круглого столу» «Інтеграція навчальних предметів: плюси та мінуси» сайту «Освітня політика» Олександр Жосан, Віктор Громовий [3] виділили такі висновки та рекомендації:

1. Перспективи подальшого розвитку української школи вбачаються в удосконаленні змісту освіти, найважливішим напрямом якого є фундаменталізація, спрямована на створення такої системи та структури освіти, пріоритетом яких є не прагматичні, вузькоспеціалізовані знання, а методологічно важливі знання, що сприяють цілісному сприйняттю наукової картини світу, інтелектуальному розквіту особистості і її адаптації в швидкозмінних соціально-економічних і технологічних умовах. Міждисциплінарна інтеграція стає засобом генералізації та інтеграції знань на основі фундаментальних ідей, законів і теорій.

Інтеграція — це не механічне поєднання двох або більше предметів. Мова йде про взаємопроникнення, об'єднання їх у єдине ціле на основі спільного підходу. Інтеграція докорінно змінює зміст і структуру сучасного наукового знання, веде до його генералізації та універсалізації, оскільки саме інтеграційні процеси здатні одночасно враховувати запити всіх навчальних дисциплін. Тому принцип міждисциплінарної інтеграції має виступати основним механізмом оптимізації змісту шкільної освіти.

2. На сьогодні у педагогів, учнів, батьків, науковців, керівників органів управління освіти немає необхідного розуміння введення до навчальних планів інтегрованих курсів замість навчальних предметів та сформованої на достатньому рівні готовності до впровадження освітньої інновації — інтегрованого навчання. Відсутнє повне і чітке розуміння мети, змістових і процесуальних аспектів, очікуваних результатів впровадження даної інновації, а також — переваг інтегрованого навчання перед предметним.

3. Зважаючи на те, що серед учителів природничих дисциплін є більше прихильників інтеграції, ніж серед учителів-філологів, варто розпочати підготовку до впровадження інтегрованого навчання саме з курсу «Природознавство» (у 1-6 класах), а також підготовку інтеграції змісту предметів фізики, хімії, біології, географії для викладання у 7-9 класах. А для відповідної роботи в освітній галузі «Мова та література» визначити більше часу та віднести на перспективу. Слід також звернути увагу на міру інтегрування навчального матеріалу, процес, науково-методичне та кадрове забезпечення створення програм нових курсів.

4. З огляду на існування потужного предметно-методичного лобі в шкільній освіті України, Міністерству освіти і науки, Національній академії педагогічних наук України потрібно розробити та реалізувати програму ґрунтовної та широкої роз'яснювальної роботи з питань інтеграції навчальних предметів серед усіх учасників навчально-виховного процесу: вчителів, учнів та батьків. У цій роботі варто використовувати не лише закордонний, але й вітчизняний досвід інтегрованого навчання, спираючись на результати наукових історико-педагогічних досліджень.

К. Корсак [1] пропонує поєднання у новому предметі не традиційних розділів фізики, хімії та біології, а лише найновішої наукової інформації, накопиченої молодими і традиційними науками в останні декади ХХ ст. і перші роки ХХІ ст. Не менш важливим є і дослідження інтегративних процесів у процесі викладання природничих дисциплін в аграрній освіті. Б. Шабагою [2] обгрунтовано дидактичні умови інтеграції змісту сільськогосподарської праці і природничих дисциплін у процесі трудової підготовки учнів основної сільської школи як засобу формування їх загальнотрудових сільськогосподарських знань і умінь. У дисертації цього автора узагальнення та розвитку дістали: теоретичні аспекти формування та розвитку міжпредметних зв'язків, як основного засобу інтеграції змісту сільськогосподарської праці і природничих дисциплін у процесі трудової підготовки учнів основної сільської школи та теоретичної основи формування змісту навчальних програм інтегрованих курсів; загальнотрудові, сільськогосподарські, природничо-наукові поняття, зокрема етапи формування понять міжпредметного характеру та уточнено сутність інтегрованого характеру природничо-наукових понять політехнічної спрямованості

Таким чином, без інтеграції змісту природничо-наукової освіти неможливо створити цілісної моделі її змісту, втілення в програмах і методичних посібниках компетентнісної моделі природничої освіти та переорієнтації фактологічної моделі навчального процесу предметів природничого циклу на засади освіти сталого розвитку.

Література

1. *Корсак К.* Інтегрований курс «Основи сучасного природознавства» як засіб формування синергетичного світобачення студентів / К. Корсак // Вища освіта України. – 2003. – №2. – С. 94–99.
2. *Шабага С.Б.* Інтеграція змісту сільськогосподарської праці і природничих дисциплін як засіб формування загальнотрудових умінь в учнів основної школи : дис. …канд. пед. наук : 13.00.02 / Шабага Степан Борисович. –Чернігів, 2010. – 239 с.
3. http://education-ua.org/ua/draft-regulations/848-analitichnij-zvit-pro-virtualnij-kruglij-stil-integratsiya-navchalnikh-predmetiv-plyusi-ta-minusi